

Гендерна рівність та розширення прав і можливостей жінок в Україні:

визначення шляхів до економічної, громадянської та соціальної рівності за допомогою даних дослідження SCORE 2021

анотація аналітичного звіту¹

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

В матеріалі представлений тематичний аналіз даних дослідження Індексу соціальної згуртованості та примирення (SCORE), які були зібрані в період з грудня по травень 2021 року шляхом особистих інтерв'ю з 12,482 респондентами та респондентками (у т.ч. 6838 жінками і 5644 чоловіками) по всій країні², крім Криму та непідконтрольних уряду України територій³.

У звіті проаналізовані чотири ключові виміри гендерної рівності: економічна участь, громадянська та політична участь, здоров'я та благополуччя, гендерні стереотипи та гендерне насильство⁴.

Ключові показники даних SCORE за 2021 рік щодо гендерної ситуації в Україні

- **9%** жінок зазнавали вербального домашнього насильства.
- **5%** зазнавали фізичного насильства.
- **12%** не почуваються захищеними від насильства у повсякденному житті.
- **NB!** Серед жінок, які проживають поблизу лінії зіткнення в Донецькій і Луганській областях, **33%** не почуваються захищеними від насильства у повсякденному житті.
- **9%** жінок по всій країні та **23%** жінок, які живуть поблизу лінії зіткнення, не мають достатньо грошей на їжу.
- **56%** усіх опитаних жінок не вважають, що вони мають стабільне джерело доходу, **18%** жінок старше 60 років не можуть задовольнити потреби своїх домогосподарств у харчуванні.
- **55%** жінок працездатного віку працюють повний робочий день і **5%** мають власний бізнес (серед чоловіків, 66% працюють повний робочий день і 9% мають власний бізнес).
- **60%** жінок вважають, що звичайні люди, як вони, не можуть змінити ситуацію в Україні, а **74%** вважають, що влада не представляє їхніх інтересів і поглядів.

¹ Повна версія аналітичного звіту англійською мовою доступна за посиланням: https://api.scoreforpeace.org/storage/pdfs/DOC_DGEUkr21_Gender_v11.pdf Хоча матеріал був написаний до початку повномасштабної війни Росії проти України 24 лютого, авторки вважають, що представлені в ньому аналіз та рекомендації лишаються актуальними для розуміння ситуації з гендерною рівністю та для адвокації розширення прав і можливостей жінок в Україні. Цей матеріал є частиною дослідження Індексу соціальної згуртованості та примирення (SCORE) Україна 2021 – спільної ініціативи, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), ПРООН та Європейським

Союзом, та проводиться в Україні Центром сталого миру та демократичного розвитку (Seed).

² Вибірка репрезентативна для дорослого населення України.

³ Для порівняння окремих показників з аналогічними показниками основної вибірки, дослідження також включало додаткову вибірку з 1010 респондентів і респонденток (555 жінок і 455 чоловіків), що проживають вздовж лінії зіткнення в Донецькій і Луганській областях.

⁴ Звіт відображає ситуацію з гендерною рівністю станом на 2021 рік. Динаміка змін окремих індикаторів буде відслідковуватися в майбутніх дослідженнях SCORE.

РИЗИК ЕКОНОМІЧНОЇ ВРАЗЛИВОСТІ

Рисунок 1: Розподіл респонденток на групи за рівнем ризику економічної вразливості

Фактори економічної вразливості:

- Старший вік і проживання у сільській місцевості
- Нижчий рівень зайнятості
- Менше можливостей працевлаштування
- Нижчий рівень освіти
- Погане фізичне і психічне здоров'я
- Недовіра до інституцій, відчуття зневаги з боку держави
- Недостатній доступ до послуг
- Низький рівень громадянської участі та відчуття власного впливу
- Песимістичний погляд в майбутнє і ностальгія щодо минулого
- Переживання домашнього насильства, високий рівень особистої незахищеності

Економічна участь

- Жінки частіше оцінюють себе як бідних та економічно незахищених, – особливо жінки похилого віку, мешканки сільської місцевості та жінки, що живуть поблизу лінії зіткнення в Донецькій та Луганській областях.
- Жінки в сільській місцевості мають одині з найнижчих рівнів освіти та працевлаштування. Згідно дослідження, рівень повної зайнятості є найнижчим серед жінок у Тернопільській області, тоді як рівень освіти є найнижчим серед жінок у Кіровоградській області.
- З початку пандемії COVID-19 економічна безпека жінок знизилася, а побоювання економічної нестабільності зросли.
- 27% жінок належать до групи з критичним ризиком економічної вразливості. Ця група, як правило, має нижчий рівень освіти і зайнятості та менше можливостей працевлаштування. Ці жінки також мають гірше фізичне та психічне здоров'я, недостатній доступ до базових послуг та медичної допомоги, повідомляють про низьку особисту безпеку та частіше зазнають насильства в сім'ї. Вони почуваються безправними перед державою, відстороненими від громадського життя та песимістично дивляться в майбутнє.
- Понад 35% жінок у Кіровоградській, Сумській, Луганській, Чернігівській, Черкаській та Закарпатській областях мають критичний ризик економічної вразливості (цей показник є вищим за середній по країні).

Громадська та політична участь

- Показник громадянських прав і можливостей залежить від відчуття власного впливу, громадянської відповідальності та громадянського оптимізму. Загалом, зазначений показник є нижчим серед жінок. Найнижчий – у Харківській області.
- Розширення громадянських прав і можливостей пов'язане з інформованістю про поточні події, наявністю можливостей для міжгрупового контакту та співпрацю у громаді. Для покращення показника пріоритетним напрямком роботи у Закарпатській області має стати сфера споживання інформації, а у Києві – співпраця у громаді.
- Лідерські та підприємницькі навички допомагають жінкам активніше брати участь у громадському житті. У Волинській області жінки недооцінюють свої лідерські якості (покращити ситуацію можуть програми жіночого підприємництва).
- Жінки схильніші відчувати апатію до громадського і політичного життя та песимізм щодо майбутнього України.
- Довіра до громадського сектору, а також співпраця у громаді сприяють розширенню громадянських прав і можливостей. Місцеві ініціативи мають сприяти збільшенню участі жінок у громадському житті.

Здоров'я та благополуччя

- Жінки загалом відчувають вищий рівень тривоги та депресії. Особливо гострою є ця проблема для жінок похилого віку та жінок із критичним ризиком економічної вразливості.
- Жінки всіх вікових груп повідомляють про гірший стан фізичного здоров'я, ніж чоловіки. Найгіршим є цей показник серед жінок старшого віку та жінок із критичним ризиком економічної вразливості.
- Жінки, які живуть поблизу лінії зіткнення, мають низькі показники як психічного, так і фізичного здоров'я.
- Окрім нижчих показників здоров'я, жінки похилого віку, мешканки сільської місцевості та жінки, що живуть поблизу лінії зіткнення, також мають недостатній доступ до медичних послуг і можуть стикатися з проблемами в придбанні ліків. В той же час, мешканки Кіровоградської області зазначають низький рівень надання медичних послуг (цей показник найнижчий серед областей).

Боротьба з гендерними стереотипами та гендерним насильством

- Показник підтримки гендерних стереотипів на національному рівні становить 5 за 10-бальною шкалою. Найбільше вразливими до стереотипів є респонденти у Тернопільській (6.4 з 10), Львівській (6) і Сумській (6) областях, а найменше – у Житомирській області (4.3) та місті Києві (4.4).
- Жінки загалом більше підтримують гендерну рівність, а представниці молодших вікових груп частіше виступають проти гендерних стереотипів. Натомість молоді чоловіки не демонструють значущо більшої націленості на гендерну рівність, ніж старші чоловіки.
- Підтримка гендерних стереотипів пов'язана з нижчими показниками відчуття власного впливу та громадянської відповідальності.
- Жінки з критичним ризиком економічної вразливості мають вищий ризик зазнати домашнього насильства, як і жінки, які живуть поблизу лінії зіткнення (тут дослідження фіксує деяке збільшення кількості випадків домашнього насильства з початку карантинних заходів через пандемію COVID-19).
- Вразливість до домашнього насильства в сім'ї пов'язана з особистим досвідом переживання конфлікту та маргіналізацією. Жінки, які живуть поблизу лінії зіткнення, мають найнижчі показники особистої безпеки та є вразливішими до домашнього насильства.

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ

SCORE
УКРАЇНА / 2021

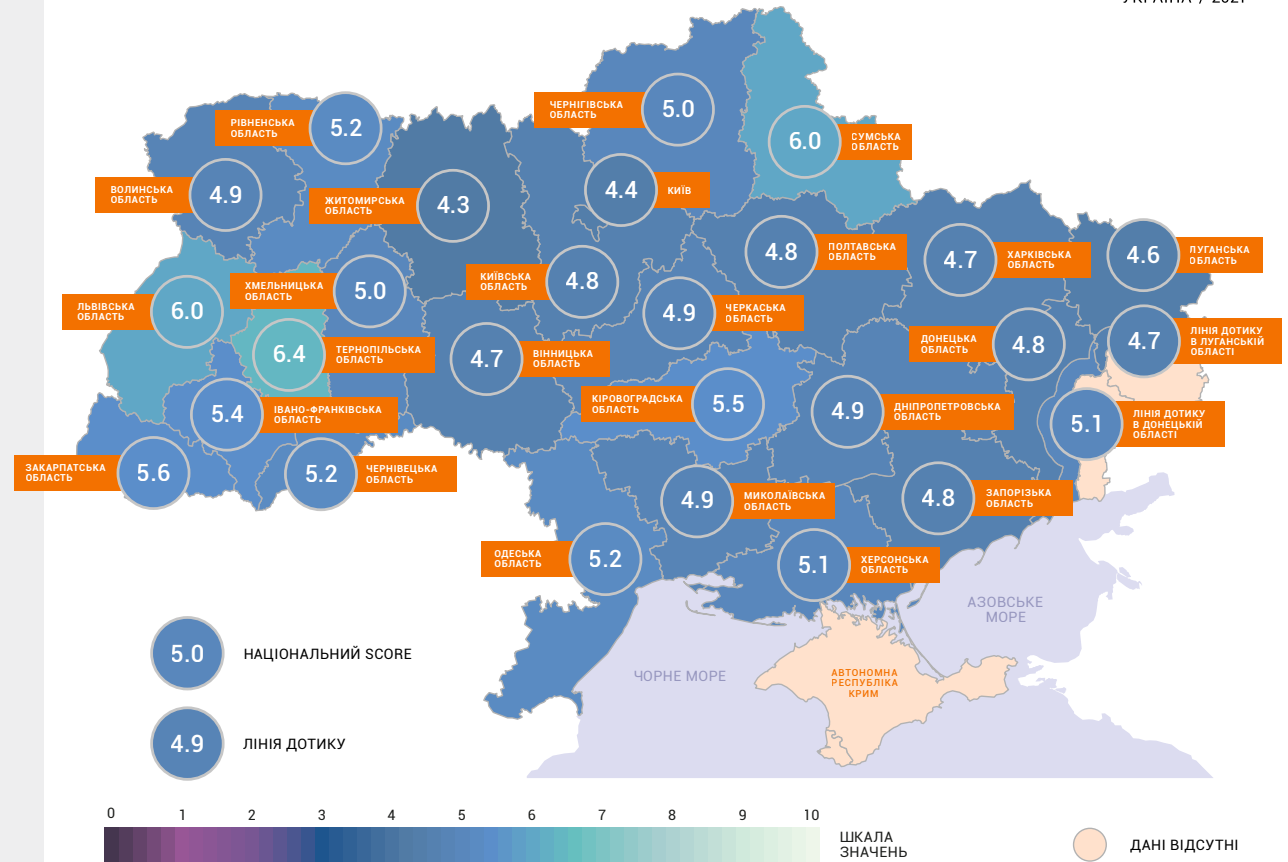

Рисунок 2: Підтримка гендерних стереотипів

Показники за шкалою від 0 до 10, де 0 – відсутність стереотипу, а 10 – максимальна наявність стереотипу. Різниця між показниками більша, ніж 0.5. є статистично значущою. Під «гендерними стереотипами» мається на увазі те, наскільки людина підтримує традиційні ролі та сфери відповідальності для чоловіків і жінок, такі, наприклад, як переконання, що чоловіки не повинні плакати, а жінки занадто емоційні, щоб думати раціонально.